

Čís. 11253.

Byla-li dolováním zasažena spodní voda (spodní prameny, jež napájely studny), nebylo zasaženo po rozumu §§ 364 a 364 a) obč. zák. (§ 170 horn. zák.) do majetku majitele studní.

Spodní vody jsou věcí nikomu nenáležící, a to i pro majitele hor.

Horní podnik jest povinen, věděl-li, že jeho dolování jest s to ohroziti studně, by učinil závodní správou oznámení nařízené v § 223 horn. zák., by příslušný úřad učinil případné bezpečnostní opatření po rozumu § 222 horn. zák.

Nároku na náhradu škody majitele studní proti hornímu podniku není na závadu, že studně, jichž zřízením bylo vyhověno předpisům požárního policejního řádu, nebyly zřízeny se svolením stavebního (živnostenského) úřadu.

(Rozh. ze dne 16. prosince 1931, Rv I 1612/30.)

Žalující společenstvo mělo na svém pozemku, v jehož sousedství provozovalo žalované těžarstvo povrchní dolování, tři studně, jež byly zřízeny bez vrchnostenského povolení. Tyto studně měly dříve značně vysoký stav vody a značný přítok, takže stačily ke krytí veškeré potřeby vody továrního podniku žalujícího společenstva. Stav vody ve studních však stále klesal a studně dávaly mnohem méně vody, čímž byla žalujícímu společenstvu způsobena škoda, jejíž náhrady se domáhalo na žalované důlní společnosti, tvrdíc, že úbytek vody ve studních byl způsoben dolováním žalované. Procesní soud první stolice uznal žalobní nárok důvodem po právu, odvolací soud napadený rozsudek potvrdil. Důvody: Odklizení nadloží v uhelném dolu žalované mělo v zápětí pokles vydatnosti studní. Před odklizením nadloží bránily nadložní vrstvy pohybu spodní vody a působily jako hráz a zabránily jejímu odtékání a způsobily, že se spodní vody pod pozemek strany žalující shromažďovaly ve značné výši. Odklizením nadloží v uhelném lomu byla ona hráz odklizená a tím nastalo snížení hladiny spodní vody a tím bylo způsobeno i snížení hladiny ve studních. Strana žalovaná uznává, že provozováním hornictví bylo odňato žalující straně značné množství vody, že tím byla vydatnost studní žalující strany snížena tak, že voda ve studních již nestačí ke krytí celé potřeby průmyslového podniku žalující strany. Jest jasno, že žalující strana utrpěla snížením vodní hladiny ve studních škodu na svém majetku, ježto jednak zřízení studní nyní jen částečně vyhovuje účelu, jednak žalující strana musí nedostatek vody krytí dalším vynaložením peněžitých prostředků. Pro otázku, zda je žalovaná strana povinna nahraditi žalující straně škodu, jest směrodatné, že škoda byla způsobena provozováním hornictví žalovanou. Zákonodárství (§§ 170 písm. a), 222 hor. zák., § 364 a) obč. zák.) a judikatura hájí zásadně stanovisko, že podnikatel horního díla ručí za škodu, nejsou-li dány předpoklady § 106 hor. zák., jakmile způsobí třetí osobě škodu na majetku při výkonu práva na dobývání vyhrazených nerostů. Předpoklady § 106 hor. zák. nejsou v souzeném případě splněny, neboť

studně nejsou v horních měrách žalované strany. Skutečnost, že studně byly zřízeny bez vrchnostenského stavebního povolení, nemůže proto o sobě vyloučiti povinnost k náhradě škody. Škoda na majetku nebo, jak praví § 170 písm. a) hor. zák. na vlastnictví strany žalující záleží v tom, že studně zřízené se značným nákladem ztratily značným snížením hladiny výkonnosti na ceně a že strana žalující musí nedostatek vody krýti dalším nákladem. Z toho, co bylo shora řečeno, vyplývá, že poukaz žalované strany na právní povahu spodní vody a na to, že majiteli studně patří jen voda tam okamžitě se nalézající, že však nemá nároku na přítok vody, jest bez významu. Ostatně že studně vůbec, tedy i studně v soukromém vlastnictví požívají ochrany horní policie, vyplývá z § 222 hor. zák. Podle tohoto ustanovení má horní úřad zpravidla učiniti nutné bezpečnostní opatření za přivzetí politického úřadu, když události při provozu hornictví ohrožují bezpečnost studní. Studní nelze rozuměti jen studniční zařízení, nýbrž i opatření vody studničním zařízením. Zařízení k opatrování vody i osob soukromých nesmí podnikatel dolů ohroziti v jeho chodu dolováním ani na povrchu ani v dole. Z toho vyplývá, že i další vývody strany žalované k pojmu imisse (§ 364 obč. zák.) jsou bez významu. Dle názoru odvolacího soudu ostatně nejsou správné. Stačí ohledně toho poukázati na slova »a podobné« v § 364 obč. zák. a na slovo »újma« v § 364 a) obč. zák. Že odnětí vody znamená v souzeném případě újmu žalující strany ve značné míře, o tom nemůže býti na základě skutkových zjištění pochyby.

Nejvyšší soud zrušil napadený rozsudek i rozsudek prvního soudu a vrátil věc soudu prvního stádu, by ji znovu projednal a rozhodl.

Důvody:

Pokud jde o dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 503 čís. 4 c. ř. s.) jest přisvědčiti dovolatelce, že žalobní nároky, pokud se opírají o ustanovení §§ 364 a 364 a) obč. zák. a § 170 hor. zák., nejsou důvodem po právu. V tomto směru třeba řešiti především otázku, jaké vody byly zasaženy dolováním žalované. Že voda, jež byla ve sporných třech studních uzavřena, byla ve vlastnictví žalujícího společenstva, plyne jasně z ustanovení § 4 c) vodního zákona ze dne 28. srpna 1870 čís. 71 z. zák. Než o tuto zachycenou vodu tu nejde, neboť podle zjištění nižších soudů byla dolováním žalované zasažena spodní voda, spodní prameny, jež studny napájely. Podle judikatury i Nejvyššího soudu (srov. rozh. čís. 811, 4146 sb. n. s.), i Nejvyššího správního soudu (srov. nál. Bohuslav adm. č. 5242) jsou spodní vody věcí ničí (res nullius), věcí nenáležející nikomu. Není tu tedy vlastnictví ke spodním vodám, dokud nebyly někým okupovány, pokud se týče dokud nevyplynuly na zemský povrch. Důsledkem toho se nepřiznává vlastníkům studní — pokud se nemohou opírat o zvláštní právní důvod — ochrana proti změnám na sousedních pozemcích, jimiž se změňuje přirozený běh spodních vod, a to ani tehdy, když se vlastníkům studní odnímají přítoky je napájející. Z toho plyne, že žalovaná, zachytivši spodní vody, nezasáhla po rozumu §§ 364 a 364 a) obč. zák., pokud se týče § 170 horn. zák. do majetku žalujícího společenstva. Že pro majitele hor

nejsou spodní vody věci nikomu nenáležející, nevysvítá z ustanovení horního zákona, zejména nelze vyvoditi opak z předpisu § 222 horn. zák., ano z ustanovení toho plyne jen, že, ohroženy-li studny, nařídí báňský úřad potřebné bezpečnostní opatření, a to, jak blíže vylíčeno v nálezu Nejvyššího správního soudu čís. 1160 sb. Bohuslav adm., jen tehdy, když takových zvláštních opatření vyžadují vztahy dolování k veřejným zájmům. Nejsou proto žalobní nároky, pokud se opírají o ustanovení §§ 364 a 364 a) obč. zák. a § 170 horn. zák., důvodem po právu, a netřeba se za tohoto stavu věci zabývatí dalšími uplatňovanými dovolacími důvody v tomto směru.

Než žalující společenstvo opírá žalobní nároky i o bezprávný čin žalované (§ 1294 obč. zák.), který spatřuje v tom, že se žalovaná provinila proti předpisům § 222 a násl. horn. zák. Podle § 1311 obč. zák. ručí ten, kdo přestoupí zákon, který hledí zabrániti nahodilým poškozením, za veškerou újmu, která by jinak nebyla nastala. Takovýmto zákonným předpisem jest ustanovení § 223 horn. zák. ve spojitosti s ustanovením § 222 horn. zák. Podle § 223 horn. zák. jest povinen správce závodu (horního podniku) nebo jeho zástupce hlásiti události naznačené v § 222 horn. zák. politickému nebo báňskému úřadu, tedy i takové události při provozu hor, které ohrožují bezpečnost studní. O takový případ tu jde. Bylo proto povinností žalované, by, věděla-li, že její dolování jest s to ohroziti žalobcovy studně, učinila závodní správou oznámení nařízené v § 223 horn. zák., by příslušný úřad učinil po případě bezpečnostní opatření po rozumu § 222 horn. zák. Jest proto zjištěti, zda žalovaná měla vědomost o ohrožení studní a, pakli ano, zda bylo vyhověno zákonné povinnosti § 223 horn. zák., a pak-li ne, bude na žalované, by se vyvinila podle § 1298 obč. zák. S tohoto právního hlediska však nižší soudy neřešily spornou věc a neučinily zjištění a zůstalo proto v tomto směru kusým i řízení odvolacího soudu i řízení soudu první instance, i bylo proto zrušiti rozsudky nižších soudů podle § 510 c. ř. s. a vrátiti věc soudu prvnímu, by o ní dále jednal v naznačeném směru a ji znovu rozhodl. Při tom se podotýká, že okolnost, žalujícím společenstvem neprokázaná, že studně byly zřízeny se svolením stavebního (živnostenského) úřadu, nevylučovala by uplatňování nároku na náhradu škody, ježto žalující společenstvo tím, že studny na jatkách zřídilo, vyhovělo předpisům § 24 požárního policejního řádu, takže v postavení studní bez stavebního povolení bylo by po případě lze spatřovati jen přestupek podle §§ 40 a 127 staveb. řádu pro Čechy ze dne 8. ledna 1889 čís. 5 z. zák., který by neměl v zápětí ztrátu zažalovaného nároku na náhradu škody, ano lze vždy dodatečně dosíci stavebního schválení. Že by schválení to nemohlo býti dodatečně uděleno, žalovaná ani netvrdila, tím méně prokázala.

Čís. 11254.

Ustanovení druhé věty prvního odstavce § 35 ex. ř. nelze použití obdobně na soudní smír.